

den & Durlach cum virgine Elisabethâ Stozin præfecti sui Roteleno Stauffenbergensis filiâ matrimonium ad morganicam contraxit, itâ ut tam uxor, quàm liberi certis annuis redditibus contenti à succéssione bonorum familiæ abstinerent, consimiliter Georgius Albertus Princeps Anhaltinus zu **Worbis** Joannam Christophori de Croseck Aulæ dessaviensis Mareschalli filiam hac conditione in conjugem elegit, ut filii orituri titulum tantùm domini-
 rum de Radegast gererent Myler. in Gamolog. *Cap. 6. n. 12, & 13*, qualem vitiorum gravissimorum præxin improbare sit vel cogitasse nefas.

CAPUT I.

DE

*SUB- ET OBJECTO, FORMA
 ET EFFECTIBUS MATRI-
 MONII.*

§. 1.

Matrimonium in genere possunt contrahere omnes, qui non prohibentur, est etenim edictum de matrimonio contrahendo prohibitorium, ut quicumque non prohibentur, per consequentiam admittantur *cap. cum apud sedem 23. X. de sponsal. innoc. C. 3. de spons.*

C 3

§. 2.

§. 2.

Consensûs duo sunt principia, intellectus, & voluntas, ob horum defectum prohibentur infantes, furiosi, amentes, extremè ebrii, quamdiu infantia, furor, & ebrietas durat, ob vitium corporis muti, surdi & cæci simul vallens. *b. tit. §. 10. n. 1.* ob defectum ætatis, quæ est mensura quædam temporis à nativitate hominis ad ejus obitum decurrens fagnan. *in cap. cum in cunctis de elect. n. 134.* impuberes seu mas ante 14tum, fœmina infra annum 12mum. *cap. 2, 3, 6, 9, & 10. de despons. impub.* quamquam sacri canones matrimonium ante eam ætatem ad generandum idoneam non tam generaliter, & indistinctè inhibuerint, ut non subinde, si periculum incontinentiæ removendum videtur, relinquunt valorem matrimoniali contractui inito à partibus, quæ ante ætatem illam forent ad generandum capaces, cur autem fœmella masculo citiùs pubescat vid. latè Kornman. *de virgin. stat. & jure cap. 4. per tot.* de cœtero etiam licet *amare juveni fructus sit, & crimen seni* Seneca *in proverb.* & hinc ex lege Papiâ popejâ sexagenariis viris, quinquagenariis mulieribus nuptiæ inhibitiæ, quod facilè eâ ætate degentes impotentes fiant, & sic deficiat spes prolis Cagnol. *in L. 1. ff. de jurisd. omn. jud. n. 24.* vide Tyraquel. *ac LL. connub. 6. Gloss. 6.* id tamen rectè abrogatum per *L. 27. cod. h. tit. & can. 41. caus. 27. q. 1.* est etenim matrimonium in senibus legis obsequium, & humanitatis solatium *d. can. neque*

neque etiam in iis prolis procreatio est planè impossibilis, prout constat ex historiâ, quam Martin Zeiler in der Kleinen Schwäbischen Cronick fol. 163. de quodam viro 96. & ipsius uxore 94. annos agente refert: nuptias tamen impares, ut sunt senis decrepiti, & floridæ virginis L. s. major. 12. cod. de legit. hered. præter alia incommoda inducere votum captandæ mortis tragicus exitus non rarò docuit, unde nuptiæ Sophoclis, & Alcippes hujusmodi dicteriis exagitatæ leguntur.

Noctua ut in tumulis, super utque cadavera bubo
Talis apud Sophoclem nostra puella sedet.

§. 3.

Non valere matrimonium à parentibus nomine liberorum contractum, si hi præsentés taceant, & non contradicant, de jure verius est, cum enim in Sponsalibus id singulare sit & exorbitans à jure, facultas hæc non est trahenda in consequentiam, & ad matrimonium extendenda, arg. cap. 28. de reg. jur. in 6. maximè quòd sponsalia non inducant vinculum insolubile, nec tantum generent præjudicium, quantum matrimonium Pontius de matrim. lib. 2. cap. 14. num. 3.

§. 4.

Valere tamen matrimonium contractum per procuratorem, si is speciale mandatum non revocatum de certâ personâ habeat, difertè constitutum in cap. ult. de procurat. in 6. idque adhuc hodiè post sinodum Tridentinam

nam obtinere satis constat ex receptâ praxi, maximè inter principes, equidem non solum Augustissimus Imperator Josephus gloriosissimæ memoriæ cum Wilhelminâ Amaliâ natâ duce Hannoveranâ die 15. Januarii 1699. Mutinæ, sed & modernus Inviçtissimus Imperator Carolus 6tus cum Elisabethâ Christinâ natâ duce de Wolfenbütel Anno 1708. per legatos serenissima conjugia celebrant, sic & scio Christianissimum regem Galliarum Ludovicum 15tum. Mariam principissam Stanislai Leszinski anno 1725. die 15. Augusti procuratore duce d' Orleans Argentorati sibi despondisse, cum tamen etiam ad consummationem matrimonii consensio thalami requiratur, in Germaniâ moris est, ut matrimonio rato per procuratorem inito addatur ab eodem aliquid consummationem matrimonii adumbrans, ut nimirum præsentibus aliis nova conjux, & procurator in eodem lecto decumbant, illa integrè vestita, hic insuper Cataphractus, totumque corpus ferro tectus, & hoc non solum germanis, sed aliis quoque principibus usitatum testatur Massenius in *animâ histor. Lib. 7. n. 101. ad annum 1554.* ubi sic habet: *Lamoralis igitur Egmundii Comes è belgio Philippi nomine profectus illius in desponsatione Mariae vices obit, ac de more principum armatus concubuit, quæ tamen omnia non nisi ex ratione statûs adhiberi constat, ut matrimonium sic plenè consummatum videatur, adeoque si unam expersonis desponsatis, priusquam ad alteram perveniret, mori*

contin-

contingeret, superstiti successio salva maneret Stryck. *de
matrim. ex ration. stat. cap. 2. n. 83. & 84.*

§. 5.

Duplex potest concipi objectum matrimonii, remo-
tum unum, & proximum alterum, & prius quidem
aliud non est, quàm corpora contrahentium habilia ad
generationem humanam, ut enim merx, & pretium, quæ
indubitatum emptionis-venditionis objectum remotum
est, se habent respectu emptionis - venditionis, ità
corpora contrahentium generationis causâ conjungenda
se habent respectu matrimonii, sed per posterius intelligen-
tur jus in corpora ad usum humanæ generationis, illud
siquidem rectè dicitur objectum materiale matrimonii
proximum, in quod consensus contrahentium immediatè
tendit, sed ille tendit immediatè in jus in corpora ad
usum humanæ generationis, ergo.

§. 6.

Formam matrimonii ex hucusque dictis facilè quis
constituet in consensu contrahentium legitimo in mu-
tuam corporum traditionem de præsentì, est etenim es-
sentiale discrimen matrimonium inter, & sponsalia, quod
illud per consensum de præsentì requirat actualem cor-
porum traditionem, non item hæc *can. nostrates. 3. caus. 30.*
q. 3. in pr. non refert tamen, an consensus ille de præsentì
per verba, an per signa qualiacunque, consensum tamen
internum in corporum traditionem indicantia manifeste-

D

tur

tur Covarruv, in 4. decret. p. 2. cap. 4. in pr. n. 1. aut etiam
declaretur per Epistolam Vallens. h. tit. §. 8. n. 2. & 3. pa-
tet enim non solum in genere de contractibus consen-
sualibus, quod per Epistolam consensus queat exprimi L.
2. §. 2. ff. de obl. & act. Sed & in specie de contractu ma-
trimoniali talis expressio comprobatur in L. mulierem. 8. ff.
de rit. nupt.

§ 7.
Illud juvat meminisse, quod, licet consensus contra-
hentium debeat esse mutuus, & de presenti cap. 14. h.
tit. L. 22. L. 29. ff. de rit. nupt. non tamen necessariò requi-
ratur simultas physica, sed sufficiat moralis, quatenus
nempè pars illa, quæ primò consensum manifestat, eum
non revocat, donec pars altera quoque consentiat San-
chez de matr. lib. 2. disp. 32. n. 3. & 7. in contractibus enim
consensualibus, qui inter absentes per procuratorem aut
Epistolam celebrari possunt, consensus nequit aliter, quàm
moraliter concurrere L. 1. §. 2. ff. de contr. empt. & licet
etiam consensus fictus ac simulatus matrimonium ipso ju-
re efficiat nullum cap. 26. X. de Spons. & matr. in foro ta-
men externo adversus talem simulatorem stat præsump-
tio, nec ei fides haberi debet, quamvis juret se tantum
fictè inivisse conjugium arg. cap. 10. de probat. L. 13. cod. de
non numer. pecun. ne alias detur occasio matrimonia etiam
verè contracta dissolvendi.

§. 8.

AD formam accidentalem matrimonii spectat conditio, quæ si possibilis sit, omninò admittitur per *cap. 5. de condit. appos.* an etiam si quis successivè duo matrimonia sub conditione contrahat, & conditio adjecta secundo matrimonio priùs existat, valeat secundum præ primo, quæstio est, quæ gravissima virorum torsit ingenia, cujus tamen cum pontio *lib. 3. cap. 13. n. 21.* negativa placet ex eo, quod matrimonium primum conditionatè initum inducat obligationem puram expectandi conditionis eventum, & hac pendente non attendandi secundum, aut à priori pœnitentiâ licet interveniente resiliendi *arg. L. 42. ff. de O. & act. L. 213. ff. de V. S.* nam quamvis pendente conditione spes tantum sit debitum iri matrimonium, illa tamen spes ità radicata est, ut invito nequeat auferri *Lauterbach. ad tit. ff. de spons. §. 39.* & certè si matrimonium prius fuisset purè contractum, illud valeret præ secundo etiam purè contracto, ergo & primum conditionatum valeat præ secundo, licet hujus conditio præexistat, cum conditio adjecta primo retrahatur, fatiatque videri matrimonium ab initio purè contractum *arg. L. 8. in pr. ff. de peric. & commod. rei vend. L. 11. §. 1. ff. qui potior. in pign. conditio impossibilis, nisi repugnet substantiæ matrimonii, qualis, quæ contra bonum prolis, fidei, vel Sacramenti arg. can. 10. caus. 27. q. 2. propter favorem matrimonii habetur pro non adjecta cap. ult. de cond.*

appos. Noli tamen hic inferre cum Engel ad *cit. tit. n. 10.* aliisque, condiciones has *contraho tecum, si mecum vixeris in perpetuâ castitate, si debitum non exegeris, aut mecum non concubueris,* adversari substantiæ matrimonii, & illud vitare, condiciones enim has licitè apponi, & meritorie servari posse patescit ex purissimo conjugio B. Virginis cum S. Josepho *can. 9. caus. 27. q. 2.* ut & S. Imperatoris Henrici, ac Chunegundis, Eduardi 3ⁱⁱ Regis Angliæ, & Edithæ, sic & Urbanus 2^{dus} approbavit, imò ut refert. Clericatus *de Sacram. matrim. decis. 2. n. 16.* imperavit matrimonium, quod contraxit Mathildis Italiæ Comitissa cum Wulfone duce hoc pacto, ut virginitatis votum servaret inviolatum.

§. 9.

Effectus matrimonium habet varios, quidam ipsos conjuges respiciunt, aut in communi, aut in singulari, quidam liberos ex matrimonio natos, *primus* utrique conjugum communis est effectus, quod matrimonium ut Sacramentum conjugibus fidelibus conferat gratiam. ita fides Catholica per *Trid. Sess. 24. Can. 1. de Sacram. matr.* Secundus est vinculum indissolubile contrahentium *Trid. loc. cit. in pr. 1. Corinth. 7. v. 10. Cap. un. de vot. & vot. redempt. in 6to.* Nec obstant repudiationes conjugum à principibus nonnullis factæ ut Irenis à Constantino Imperatore, Theutpergæ à Lothario francorum Rege, Richardis, seu Richildis à Carolo Crasso. *Tertius* effectus est fides conjugalis, ratione

ratione cujus conjux conjugē altero licet diutissimè absente nequit carnaliter cū aliā personā commisceri *cap. 19. X. h. tit.* debentque unā in eodem tecto & lecto, mensaque habitare *Genes. 2. v. 24.* & alter alteri vel expressè vel tacitè rationabiliter tamen, de quo videatur Paul. Zachias *in quest. med. legal. lib. 7. tit. 3. qu. 2. & seqq.* petenti debitum conjugale reddere tenetur *1. Corinth. 7. v. 3.*

§. 10.

Effectus in singulari etiam diversus est pro diversitate subjecti, sic marito competit maritalis potestas in uxorem, vicujus illa marito subesse debet *Genes. 3. v. 16. & ad Ephes. cap. 5. v. 23.* hoc tamen maritale regimen in uxorem non sit despoticum, severum, aut exosum, sed moderatum Lauterbach. *ad. tit. ff. de ritu nupt. §. 83.* cū ancilla non sit, sed socia & consors *L. 1. ff. de rit. nupt.* huc facit *can. 2. caus. 32. q. 6.* interim tamen maritale illud dominium subinde ab uxoribus vel vi, vel clam, vel precario, quæ vitia possessionis sunt §. 6. *inst. de interd. occu-* pari constat experiētiā, & hinc non nemo fortè optaverit daß in manchem Land des Allveri Königliches Ausschreiben renovirt werden mögte / der gebotte / daß ein jeglicher Mann der Ober- Herr in seinem Hauß seyn solte *Esther. 1. v. 20, 21, & 22.* *Secundò* marito ratione liberorum competit p tria potestas *inst. de patr. potest.* *Tertiò* matrimonium subinde viam marito sternit ad imperia, regionesque connectendas, ac fortunarum accessiones

faciendas. Sic Maximilianus 1mus Imperator cum conjugē Mariā ultimi Burgundiæ ducis Caroli audacis filiā consecutus est cum Burgundiā inferiorem germaniam, similiter Philippus 1mus filius ejus per Joannam Ferdinandi Catholici filiam totam posteris acquisivit Hispaniam, Philippus 2dus Caroli Quinti filius suis regnis adjecit Portugalliam ex beneficio conjugii paterni, & Isabellæ matris Emanuelis Lusitaniæ Regis filiæ, Ferdinandus 1mus Rex Romanorum Caroli V. frater cum Annâ Uladislai Hungariæ Regis sorore ad se suosque devolvit Hungariam Kieffer in *dissert. de Serenissimâ domo Habsburgico - Austriaco - Germanâ membr. 2 quest. 32.* Et hic modus acquirendi provincias tantò est innocentior, & humanior istis modis, qui fiunt per lanceam ferro armatam, quantò amor violentiâ, & liberorum procreatio præstantior hominum Strage Lymnæus *ad capit. Caroli V. proem. voce Erb- Herzog.*

§. II.

Singulariter autem ex matrimonio sibi constitutum habet uxor hunc effectum, quod participet dignitatem mariti, eandemque vidua retineat text. express. in *L. 8. ff. de Senator. L. 22. §. 1. ff. ad municip.* hinc mulieres honore maritorum erigimus, genere nobilitamus, & forum ex eorum personâ statuimus & domicilium mutamus *L. mulieres. 13. Cod. de dignit. L. 9. cod. de incol. lib. 10.* matrimonium enim inquit ex Baldo Antonellus *de loco legali l. 2. C. 1.*

qu. 12.

qu. 12. n. 192. est talis virtutis ac naturæ, ut transfundat originem uxoris in originem viri, quia nulla est major unio, quàm unio conjugalis, per quam vir, & uxor efficiantur una caro *genes. 2.* ità ut dignitas, nobilitas, imunitas quæ sita mulieri ex personâ viri non possit auferri, nequidem ex facto viri *Cod. fabr. l. 9 tit. 29. defin. 16.* cùm hoc dignitatis privilegium habeat non à marito, sed à lege, licet ob mariti personam, reipubl. enim interest mulieres nubere viris in dignitate positis ad procreandam honestiorem sobolem *Cyriac. controv. 451. n. 22.* hinc sequitur ignobilem viro nobili nuptam fieri nobilem, & consequi omnium nobilium fœminarum privilegia, corruscat enim radiis mariti hoc lege dante *nov. 105. c. 2. in pr.* ita virgo nobilis nupta regi, aut principi titulo serenissimæ gaudebit, nisi pacto aliud sit conventum *Stryck. ad us mod. ff. de senator. §. 6.* ità si maritus habuerit vel à nobilitate generis vel à splendore honoris & dignitatis immunitatem à tributis, & aliis oneribus, eadem gaudebit & uxor etiam vidua *Voetz. ff. de jur. immunit. §. 6. vers. planè quibus.* ità uxor ante matrimonium ordini Imperii quoad jurisdictionem subiecta immediatum mariti forum consequitur, adeoque amisso foro pristino vel coram Austregis vel Camerâ Imperiali vel iudicio Imperatoris aulico convenienda erit *Berger. in dissert. juris Select. disp. 50. th. 33.* Nil facit, quod mulier dignitatem ante nuptias majorem habitam non amittat, minoremque mariti assumat *L. 1. Cod. de dign.* id enim de
conna-

connatâ (modò penitùs non nubat indigno L. 8. ff. de Senator. ne sibi de honore blandiantur, quo se ipsas indignas judicavere L. 12. Cod. de dign. in fin.) intelligendum, cum ista in favorem mulierum constituta in earum odium non sint retorquenda L. 6. Cod. de LL. & honestum matrimonium ipsis vergere non debeat in pœnam Stryck. ad us. mod. ff. de senat. §. 9. & 10. quâ lege Anna Stuarta magnæ Britanniæ regina nupta principi Danico reginæ dignitate & titulo privativè gavisa fuit, ex eodem fonte est, quod principissa Prussiæ, & Marckgravia Brandenburgica principi Saxo-Eysenacensi hæreditario anno 1723. junctâ titulum celsitudinis Regiæ *Königliche Hocheit* retinuerit teste mercurio Hollandico *dicti anni mensis Augusti*, amittitur autem ascititia illa virorum dignitas, si aut pudorem vidualem stupro polluerint Gail. 2. obs. 98. n. 17. aut ad secundas fœminæ convolaverint nuptias d. L. 8. L. fin. Cod. de incol. L. 13. Cod. de dignit. nisi impetraverint à principe, ut nuptæ viro minoris dignitatis nihilominus in dignitate pristinâ remaneant L. fin. ff. de senator. ex quo textu Rebuffus teste Mornacio *ad hanc. leg.* nobili cuidam fœminæ famuli defuncti conjugis indecores nuptias depereunti consuluit, ut de salvâ prioris mariti dignitate impetraret rescriptum.

§. 12.

PRogrediendo ad effectus solis liberis proprios sciendum *Primò* quod nati ex vero matrimonio, aut putativo

rivo sint legitimi *Cap. 8. 11. & 14. § qui fil. sint. legit.* licet mater adulterium se commisisse fateatur *Gail. 2. Obs. 97.* aut de patris fœcunditate dubitari possit, sic in Galliâ pro legitimo filio per sententiam Parlamenti declaratus fuit, quem pater centum jam annos habens procreasse ferebatur *Julien Peleus Act. forens. lib. 4. art. 52.* ut refert *Speidel* voce **Eheligen** / nati autem ante matrimonium per subsequens legitimentur *L. 10. & 11. Cod. de natur. lib. Nov. 89. Cap. 1. & 2. Cap. tanta. 6. § qui fil. sint leg.* modò parentes fuerint habiles ad ineundum matrimonium aut tempore Nativitatis, aut Conceptionis, aut gestati uteri per *d. L. 11. Cod. de nat. lib. & Nov. 89. Cap. 8.* Secundò quod liberi parentibus tam in feudalibus, quàm allodialibus succedant, commune namque votum & naturæ, & parentum filios ad bona eorum invitat *L. 7. §. 1. ff. si tab. testam. null. extab.* Denique quod quantum ad dignitatem, familiam, gentem, aliasque præminentias patris, non matris conditionem sequantur *L. 19. ff. de stat. hom.* ubi parùm refert, sive in dignitate constitutus eos susceperit, sive ante dignitatem, sive post conceptionem pater mortuus sit *L. 5, 6, 7, §. 1. ff. de Senator. L. 2. §. 2. & 3. ff. de decurion.* non enim oportet liberis paternos honores invidere *L. Senator. 11. Cod. de dignit. & licet cum Stryck. ad us. mod. ff. de Senator. §. 2. & seq.* facilè concedam paternum officium & ei inhærentem dignitatem personalem neminem consequi, quo tamen proedriæ jure parentes inter se utuntur, eodem quo-

E

que

que jure gaudeant liberi inter se concurrentes, regulamque hanc vel maximè in Nobilitate, patritiatu, immediatâ Imperij subjectione, privilegiis opificum, & tribuum obtinere, imò & ad jus primogenituræ in successione Regnorum extendendam puto cum Carpz. *part. 2. const. 10. defin. 32. n. 10.* Struv. *exercit. 4. de Senator. Th. 6.* quam quæstionem motam fuisse inter Filios Philippi Valesij, quorum alter natus erat, antequam pater Rex fieret, & secundum regulam hanc decisam testatur ex Bodino *de rep. l. 6. cap. 5. fol. 10.* Mornac. *ad L. s. ff. de Senator.* Sic & Ludovicus ante impetratum à Patre Carolo 2do Regnum Gallix natus fratri suo Carolo Regi nato in Successione Regni prælatus est. Ita princeps Hannoveranus Electoralis ante regnum à patre adeptum natus modò audivit Regis filius hæreditarius Princeps Wallix.

§. 13.

Quamquam autem magnus sit favor matrimonij, & qui meretricem errantem ab erroris semitâ reducit, non minimum opus faciat charitatis, idquè ei proficiat in remissionem peccatorum *Cap. inter opera 20. §. de sponsal.* à jure tamen Criminali Carolino alienum ducopœnam furti remittere in favorem intercedentis, & furis nuptias ambientis meretricis, Suffragatur *Chur. Pfalz Marlesig, Ordnung tit. 70. in pr.*